

รูปแบบและวิธีการในการจัดทำมาตรฐานกลางทางนิติวิทยาศาสตร์ใน กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

อมรเทพ พลศึก

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail: fss.cifs@gmail.com

สฤษฎี สืบพงษ์ศิริ

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail: saritsu2003@yahoo.com

ชาญชัย ไชยรังสินันท์

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail: jigchou0907@gmail.com

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ อมรเทพ พลศึก สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail: fss.cifs@gmail.com

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 27 พฤษภาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 1 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล **วิธีการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) จากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญโดยตรงในงานด้านมาตรฐาน และงานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในกระทรวงยุติธรรม จำนวน 30 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกชนิดข้อมูล เป็นชนิดข้อมูลอย่างง่ายตามที่ได้ผู้วิจัยได้สังเกตเนื้อหา **ผลการวิจัย** ผู้ตรวจพิสูจน์ส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการเก็บพยานหลักฐานและวัตถุพยานในการนำไปตรวจพิสูจน์ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานด้านต่าง ๆ ที่เป็นมาตรฐานสากลในการตรวจพิสูจน์ **สรุป** ควรมีการอบรมมาตรฐานกลางทางนิติศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยสำหรับผู้ตรวจพิสูจน์

คำสำคัญ: มาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์มาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ กระบวนการทางศาลยุติธรรม

The Patterns and Procedures of Universal Forensic Science Standard in the Judicial Process in Thailand

Amornthap Phonrasuek

Forensic Science and Criminal Justice, Silpakorn University, Bangkok 10200

E-mail: fss.cifs@gmail.com

Sarit Suebpongsiri

Forensic Science and Criminal Justice, Silpakorn University, Bangkok 10200

E-mail: saritsu2003@yahoo.com

Chaichan Chairangsinant

Forensic Science and Criminal Justice, Silpakorn University, Bangkok 10200

E-mail: jigchou0907@gmail.com

Correspondence concerning this article should be addressed to **Amornthap Phonrasuek** Forensic Science and Criminal Justice, Silpakorn University, Bangkok 10200
E-mail: fss.cifs@gmail.com

Received date: March 12, 2019 Revised date: May 27, 2020 Accepted date: June 1, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: This research aimed to study problems and obstacles of universal forensic science standard. **METHODS:** Data collection employed in-depth interviews and snowball sampling for data collection from 30 experts in the related fields of standardization and forensic science in the Ministry of Justice. Data analysis was mainly concerned with typological analysis and key words from in-depth interviews. **RESULTS:** The research indicated that most inspectors were equipped with knowledge of the physical evidence collection to be verified, but the knowledge and understanding of standards at international level for verification was insufficient. **CONCLUSIONS:** It is advisable that training programs on forensic standard could be arranged for inspections.

Keywords: Forensic science standard, procedures of forensic science standard, judicial process

ที่มาและความสำคัญ

ปัญหาจากผลการตรวจพิสูจน์ที่มีความแตกต่างกันในระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนรายงานผล ความคิดเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นศาล และผลการตัดสินคดีในชั้นศาลทำให้เกิดข้อสงสัยและข้อถกเถียงกันเป็นอย่างมากในปัจจุบันถึงที่มาและหลักการ รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ว่ามีมาตรฐานในการกำกับดูแลในขั้นตอนกระบวนการ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์นั้นมีมาตรฐานหรือไม่หรือมีอะไรที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการที่จะยืนยันรับรองผลการตรวจพิสูจน์ว่ามีมาตรฐานเดียวกันที่ได้รับการรับรองที่ถูกต้องตามกระบวนการที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในภาคประชาชนต่อกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนความโปร่งใสในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่นำส่งมาทำการตรวจพิสูจน์ ซึ่งการวิเคราะห์ผลทางห้องปฏิบัติการก็ควรที่จะมีการส่งเสริม สนับสนุนในการจัดทำมาตรฐานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันแต่เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ และความพร้อมที่ยังไม่เอื้อต่อการดำเนินการในการจัดทำมาตรฐานกลางทางนิติวิทยาศาสตร์จึงทำให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางด้านการตรวจพิสูจน์ลดความน่าเชื่อถือลงไป ส่งผลให้คดีต่าง ๆ ที่มีการนำวัตถุพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มานั้นไม่ได้รับการยอมรับ เกิดสภาพปัญหาในการที่ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมตามหลักสิทธิและเสรีภาพ นอกจากนี้กระบวนการ

ยุติธรรมก็ควรที่จะมีมาตรการดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงการบริการได้ง่าย รวดเร็ว และเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม อันจะนำไปสู่การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเสมอภาค เป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในระบบกระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืนต่อไป (ไชยรังสินนท์, 2559)

มาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทที่สำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาครัฐและภาคประชาชนโดยเฉพาะผู้รับบริการในระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมั่นในขั้นตอนถึงการตรวจสอบ การวิเคราะห์ผลที่มีมาตรฐาน ตลอดจนการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นมีการดำเนินการด้วยหลักปฏิบัติที่ถูกวิธี มีความน่าเชื่อถือ มีความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยมาตรฐานที่นำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์จะต้องเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลที่หลาย ๆ ประเทศใช้เป็นหลักในการปฏิบัติด้านการตรวจพิสูจน์และเป็นที่ยอมรับกับประชาชนได้ เช่น ระบบมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ของสหรัฐอเมริกาที่ FBI ได้ใช้เป็นหลักประกันคุณภาพในการตรวจพิสูจน์งานทางนิติวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากสภาพ ปัญหาต่าง ๆ รัฐบาลก็ได้มีนโยบายและมาตรการในการให้ความสำคัญในงานมาตรฐานมากขึ้นทั้งใน

ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมและงานด้านการตรวจพิสูจน์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่รัฐบาลของประเทศไทยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงประโยชน์ด้านการอำนวยความสะดวกในภาครัฐและการให้บริการด้วยความเป็นธรรมแก่ภาคประชาชนมากขึ้น ถือได้ว่างานมาตรฐานเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากถึงบทบาทงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงสภาพปัญหา และอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านความร่วมมือในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ให้มีมาตรฐานสากล
2. ได้รู้รูปแบบในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
3. ได้แผนการพัฒนา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการสร้างความร่วมมือในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ให้มีมาตรฐานสากล

แนวความคิดเกี่ยวกับมาตรฐานกลางทางนิติวิทยาศาสตร์

แนวความคิดทางนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์ เป็นการใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ทางคดี หรือมีข้อเท็จจริงทางคดีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และต้องรับผิดชอบในการกระทำนั้น

นิติวิทยาศาสตร์ ในสาขาต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ทางด้านชีววิทยา เคมี หรือทางฟิสิกส์ วิชานิติเวชศาสตร์ หรือทางการแพทย์ การตรวจชันสูตรพลิกศพเพื่อให้รู้ถึงสาเหตุการตาย พฤติกรรมการตาย ผู้ใดทำให้ตาย ด้วยการตรวจชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 เมื่อมีการตายเกิดขึ้นผิดธรรมชาติใน 5 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. ฆ่าตัวตาย
2. ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
3. ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
4. ตายโดยอุบัติเหตุ
5. ตายโดยยังไม่ปรากฏเหตุ หรือการตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

โดยทั้งนี้ผู้มีอำนาจในการชันสูตรพลิกศพและกำหนดวิธีการรวมถึงการรายงานการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา ได้แยกการชั้นสูตรพลิกศพไว้เป็น 2 กรณี คือ

1. การตายโดยผิดธรรมชาติ หรือเรียกว่า การชั้นสูตรพลิกศพสามัญ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

2. การตายโดยผิดธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่หรืออยู่ระหว่างการควบคุม เรียกว่า การชั้นสูตรพลิกศพวิสามัญ (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2557)

พระราชบัญญัติมาตรฐานแห่งชาติ

ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานแห่งชาติ ได้นิยามความหมายของมาตรฐานไว้โดยสังเขป ใน มาตรา 3 มาตรฐานหมายความว่า ข้อกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างซึ่งเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ผลิตภัณฑ์ วิธีการ กระบวนการผลิต ส่วนประกอบ โครงสร้าง มิติ ขนาด แบบรูปร่าง น้ำหนัก ประสิทธิภาพ สมรรถนะ ความทนทาน หรือความบริสุทธิ์ของผลิตภัณฑ์

(2) หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือฉลาก

(3) วิธีการ กระบวนการ คุณลักษณะ ประสิทธิภาพ หรือสมรรถนะ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ

(4) ระบบการบริหารหรือการจัดการเกี่ยวกับคุณภาพ สุขอนามัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย หรือระบบอื่นใด

(5) นิยาม แนวทาง ข้อเสนอแนะ หน่วยวัด การทดสอบ การสอบเทียบ การทดลอง การวิเคราะห์ การวิจัย การตรวจ การรับรอง การตรวจประเมิน ที่เกี่ยวกับ (1) (2) (3) (4) หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการมาตรฐาน

การมาตรฐาน หมายความว่า กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งปวงเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรอง และมาตรวิทยา

การตรวจสอบและรับรอง หมายความว่า กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นการให้บริการทดสอบ สอบเทียบ ตรวจหรือรับรองด้านการมาตรฐาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ ระบบการบริหารหรือการจัดการ บุคลากร องค์กร หรือกิจกรรมอื่น ๆ มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (Leyland, 1991)

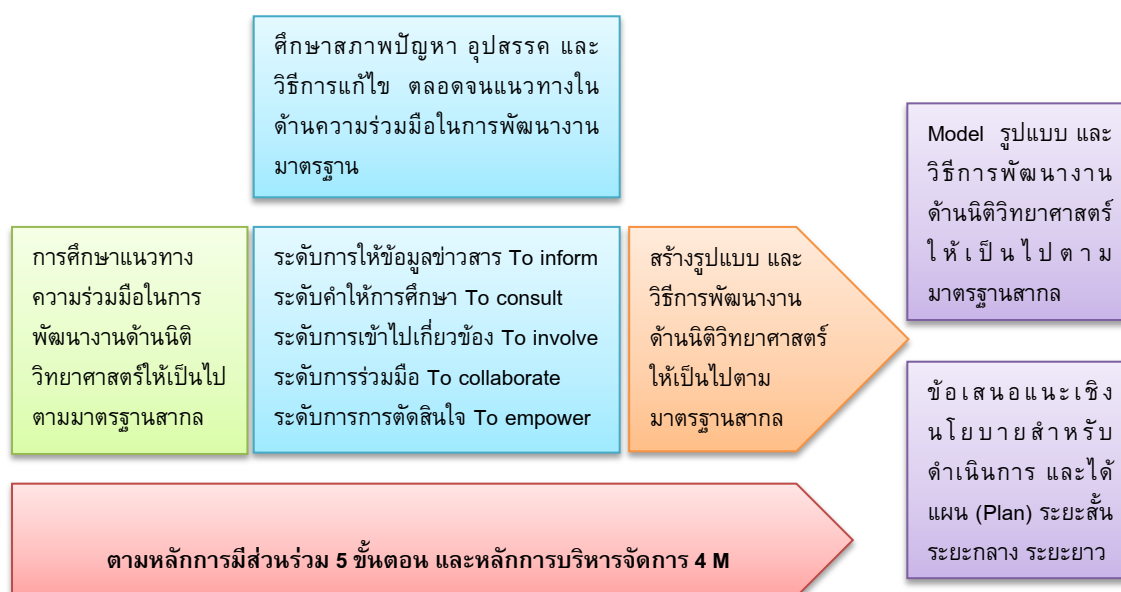
ผู้ประกอบการตรวจสอบและรับรอง" หมายความว่า บุคคลหรือหน่วยงานที่ให้บริการ การตรวจสอบและรับรอง

ผู้วิจัยได้สรุปตาม พรบ.มาตรฐานแห่งชาติมาตรา 3 ว่า มาตรฐานได้มีการกำหนดและให้คำนิยามความหมายไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นเรื่องที่ว่าด้วยข้อกำหนด และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนเรื่อง วิธีการ กระบวนการ คุณลักษณะ ประสิทธิภาพ หรือสมรรถนะ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ แนวทาง ข้อเสนอแนะ หน่วยวัด การทดสอบ การสอบ

เทียบ การทดลอง การวิเคราะห์ การวิจัย การตรวจ การรับรอง การตรวจประเมินตลอดจนกระบวนการที่จะต้องได้รับการตรวจสอบและ

รับรองของหน่วยงานที่ร้องขอในการทำมาตรฐานด้วย

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดในการดำเนินการวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนดทางวิชาการในรูปของเอกสารวัตถุ ที่แพร่หลายแก่บุคคลทั่วไป กำหนดขึ้นโดยความร่วมมือ การยอมรับร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย และผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลจากการพิจารณาร่วมกันโดยมุ่งประโยชน์สูงสุด (สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ, 2554) มาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง ข้อกำหนดรายการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ

หลายอย่าง หรือ หลักเกณฑ์ที่ยอมรับได้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ หลักการปฏิบัติทางนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในคดีความ เพื่อนำหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์มาประกอบคำให้การในชั้นศาล การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การตรวจพิสูจน์วัตถุพยานต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้พิสูจน์

ข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวอ้างในการดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง หรือคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง วิธีดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้เป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคลโดยบุคลากรและองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจพนักงานสอบสวนพนักงานอัยการทนายความศาลกระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์

เอกสารคุณภาพ หมายถึง เอกสารที่มีผลกระทบต่อการตรวจวิเคราะห์ทุกชนิด เช่น คู่มือคุณภาพ ระเบียบปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ บันทึกที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องที่หน่วยงานนั้นมีคำสั่งให้เก็บ

ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง ห้องปฏิบัติการทดสอบสาขาต่างๆ ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นตัวอย่างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากมนุษย์และ จากวัตถุพยานประเภทอื่นๆ เช่น วัตถุมีพิษ วัสดุสารเคมี ยา สิ่งเสพติด ฯลฯ (มาตรฐานห้องปฏิบัติการทางการแพทย์, 2554)

การรับรอง หมายถึง การรับรองความสามารถทางห้องปฏิบัติการว่ามีการบริหารคุณภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องและตามนโยบาย ข้อกำหนดเงื่อนไขการรับรองฯ ของสำนักมาตรฐาน

ห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และมีความสามารถในการทดสอบในรายการทดสอบที่ได้รับการรับรอง (มาตรฐานห้องปฏิบัติการทางการแพทย์, 2554)

วิธีดำเนินการวิจัย

บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานและมีความเชี่ยวชาญในงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในระดับผู้เชี่ยวชาญ ระดับชำนาญการพิเศษ ระดับชำนาญการ ระดับปฏิบัติการ และหัวหน้ากลุ่มงานที่ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้บริหารหน่วยงาน

เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญการในวิชาชีพ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบพรรณนาโวหาร เพื่ออธิบาย นำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัย และปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้ง 30 คน โดยอธิบายให้ตรงประเด็นในการวิจัย และสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ในการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงให้มีความที่สมเหตุสมผล และมีความ

สอดคล้องต่อเนื่องกันเมื่อทำการตรวจสอบ แล้วจะต้องมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร

ประเภท ชนิดข้อมูล	กลุ่มผู้บริหารระดับสูง
1.แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาระบบงาน มาตรฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์	- มีการกำหนดแผน และจัดทำวิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม - หาแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์มีองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบงานมาตรฐาน - มีการจัดทำมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ขึ้นเองภายในประเทศ - มีการยกระดับและส่งเสริมในการทำมาตรฐานสากล - ร่วมมือในด้านวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการตรวจพิสูจน์ - ทำความร่วมมือในเชิงนโยบายสำหรับการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน - มีการรับฟังความคิดเห็นแนวทางการดำเนินงานของบุคลากรในอนาคต - มีการกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานทางนิติวิทยาศาสตร์ปฏิบัติงานภายใต้ข้อกำหนดมาตรฐานสากล - มีการกำหนดหลักจรรยาบรรณในงานทางนิติวิทยาศาสตร์ - มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ - มีการดำเนินการสอดคล้องตามแนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารภาครัฐ - การกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบมาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน เพื่อให้ทั้งองค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน - การกำหนดกรอบการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ (Best practice framework) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาไปสู่มืออาชีพในการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์ - จรรยาบรรณผู้ปฏิบัติงาน มีความสำคัญในการเสริมสร้างผู้ปฏิบัติงาน ต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้ชัดเจนและทบทวนอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภท ชนิดข้อมูล	กลุ่มผู้บริหารระดับสูง
2.ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา มาตรฐานสากลในงาน ตรวจพิสูจน์ทางนิติ วิทยาศาสตร์	- ขาดงบประมาณในการดำเนินการด้านมาตรฐาน - บุคลากรยังขาดความรู้ในเรื่องมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ - ขาดผู้มีความรู้แนะนำแนวทางในการทำมาตรฐาน - หน่วยงานยังไม่มีความพร้อมในด้านระบบ บุคคล งบประมาณ - ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการด้านมาตรฐาน - หน่วยงานไม่มีแผนในการดำเนินการที่ชัดเจน - ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และองค์ความรู้ร่วมกันในระหว่างหน่วยงาน - ขาดการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม - การขาดทรัพยากรบุคลากรและเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ - การขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
3.การแก้ปัญหาการพัฒนาความร่วมมือ ในงานมาตรฐานการ ตรวจพิสูจน์ทางนิติ วิทยาศาสตร์	- การขาดแผนนโยบายในการพัฒนามาตรฐาน - ผู้บริหารขาดความตระหนักรู้ในเรื่องความสำคัญในการจัดทำมาตรฐาน - นโยบายผู้บริหารต้องมีความชัดเจนที่จะจัดทำมาตรฐาน - มีการจัดทำแผนและกิจกรรมในการดำเนินการด้านมาตรฐาน - สร้างองค์ความรู้ในงานด้านมาตรฐานแก่บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง - มีการขับเคลื่อนนโยบายผู้บริหารให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักยุทธศาสตร์ประเทศ - ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการปรับโครงสร้าง พร้อมอธิบายเหตุผลความจำเป็นเพื่อสนับสนุนการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ - มีการดำเนินการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง และเกิดการพัฒนาในด้านความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในกระทรวงยุติธรรม

ประเภท / ชนิดข้อมูล	กลุ่มนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในกระทรวงยุติธรรม
1.แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาระบบงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	- มีการประสานและสร้างองค์ความรู้งานมาตรฐานร่วมกับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ - มีการปรับโครงสร้างทำให้สายการบังคับบัญชาสั้นลง ทำให้ดำเนินการกิจได้รวดเร็วและทันการณ์ - ทำให้เกิดการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการทั้งในเรื่องคนและงบประมาณ - ผู้บริหารมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง - ให้งบประมาณสนับสนุนการฝึกอบรม/ ดูงานทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้บุคลากรมีสมรรถนะ (Competency) และประสบการณ์ในการทำงาน - ผู้บริหารจะต้องมีนโยบายชัดเจนในการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง - มีช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย - เกิดการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการ - สนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการตรวจพิสูจน์และด้านการพัฒนาระบบมาตรฐานอย่างเพียงพอ - มีการทบทวนและทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง - ประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วกันและใช้เทคโนโลยีช่วย - มีการจัดทำเอกสารและวิธีปฏิบัติงานที่เป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ - มีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรมการทดสอบการพัฒนาทักษะ ตลอดจนความรู้ความสามารถของบุคลากร - เชิญวิทยากรต่างประเทศที่เชี่ยวชาญมาบรรยาย/ร่วมโครงการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้/ความเชี่ยวชาญ ให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
2.ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนามาตรฐานสากลในงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์	- มีคณะกรรมการสอบประเมินความเป็นผู้เชี่ยวชาญของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม และได้มาตรฐานสากล - ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าใจ ข้อกำหนดของมาตรฐานอย่างชัดเจน - งบประมาณ มีความจำกัด - ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ มีภาระงานวิเคราะห์มาก จนไม่สามารถพัฒนาระบบคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภท / ชนิดข้อมูล	กลุ่มนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในกระทรวงยุติธรรม
	- ไม่มีผู้รับผิดชอบจัดทำระบบคุณภาพอย่างเข้มข้น ไม่สามารถทำงานเป็นทีมได้ - ขาดการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการฝึกอบรมความรู้ - มีนโยบายที่ชัดเจนในการปรับโครงสร้าง พร้อมอธิบายเหตุผลความจำเป็นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบมาตรฐาน - ขาดการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม - ขาดการทบทวนผลการปฏิบัติงานการเฝ้าระวังการตรวจสอบและปรับปรุงข้อผิดพลาดของหน่วยงานเริ่มจัดทำมาตรฐานสากล - นโยบายของผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานให้ความสำคัญในเรื่องมาตรฐานที่แตกต่างกัน - ขาดความตระหนักในงานด้านมาตรฐานที่มีผลต่อการให้บริการในภาคประชาชน - ขาดหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนงานมาตรฐานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน - ขาดเจ้าภาพหรือหน่วยงานกลางในการผลักดันงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน - ขาดการขับเคลื่อนมาตรการทางกฎหมาย พระราชบัญญัติการให้บริการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ที่มีผลบังคับใช้ให้ปฏิบัติตาม - ดำเนินการสร้างร่วมมือทางเครือข่ายกับนานาชาติให้การสนับสนุนองค์ความรู้
3.การแก้ปัญหาการพัฒนา ด้านความร่วมมือในงาน มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ทางนิติวิทยาศาสตร์	- มีแผนพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยเน้นองค์ความรู้ทางด้านมาตรฐาน - มีการสร้างเครือข่ายในระดับภูมิภาคอาเซียนและระดับนานาชาติ - มีการดำเนินการจัดทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ - ให้งบประมาณสนับสนุนในการฝึกอบรม/โครงการ/ทุนทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ - ผู้บริหารต้องประชาสัมพันธ์/ทำบันทึก แจ้งให้บุคลากรในสถาบันฯ ทราบถึงความสำคัญของการทดสอบและวิเคราะห์ผลให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยคำนึงถึงระบบมาตรฐาน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภท / ชนิดข้อมูล	กลุ่มนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในกระทรวงยุติธรรม
	- มีการส่งเสริมให้ดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - มีการดำเนินการหาผู้เชี่ยวชาญและผู้มีองค์ความรู้ในงานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับสากล - มีการจัดทำบันทึกกลองความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม

สรุป

ข้อสรุปแยกประเด็นจากการจำแนกข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา
ระบบงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

- ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

- การสร้างความร่วมมือในงานทางนิติวิทยาศาสตร์

- การส่งเสริมด้านข้อมูลข่าวสารในงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

- การจัดทำแผนและยุทธศาสตร์สำหรับการขับเคลื่อนงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา
มาตรฐานสากลในงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

- ปัญหาด้านความร่วมมือ
- ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ
- ปัญหาในการจัดทำแนวทางการส่งเสริม

- การขาดระบบ เงินทุน งบประมาณ ความพร้อมของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน (ขาดความรู้ ขาดความเข้าใจ และข้อมูล)

3. แนวทางในการแก้ปัญหาการพัฒนา
ด้านความร่วมมือในงานมาตรฐานการตรวจ
พิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

- มีการกำหนดแผนการจัดทำมาตรฐานหรือพัฒนายกระดับมาตรฐานสากล

- มีการกำหนดขอบเขตกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนายกระดับมาตรฐานสากล

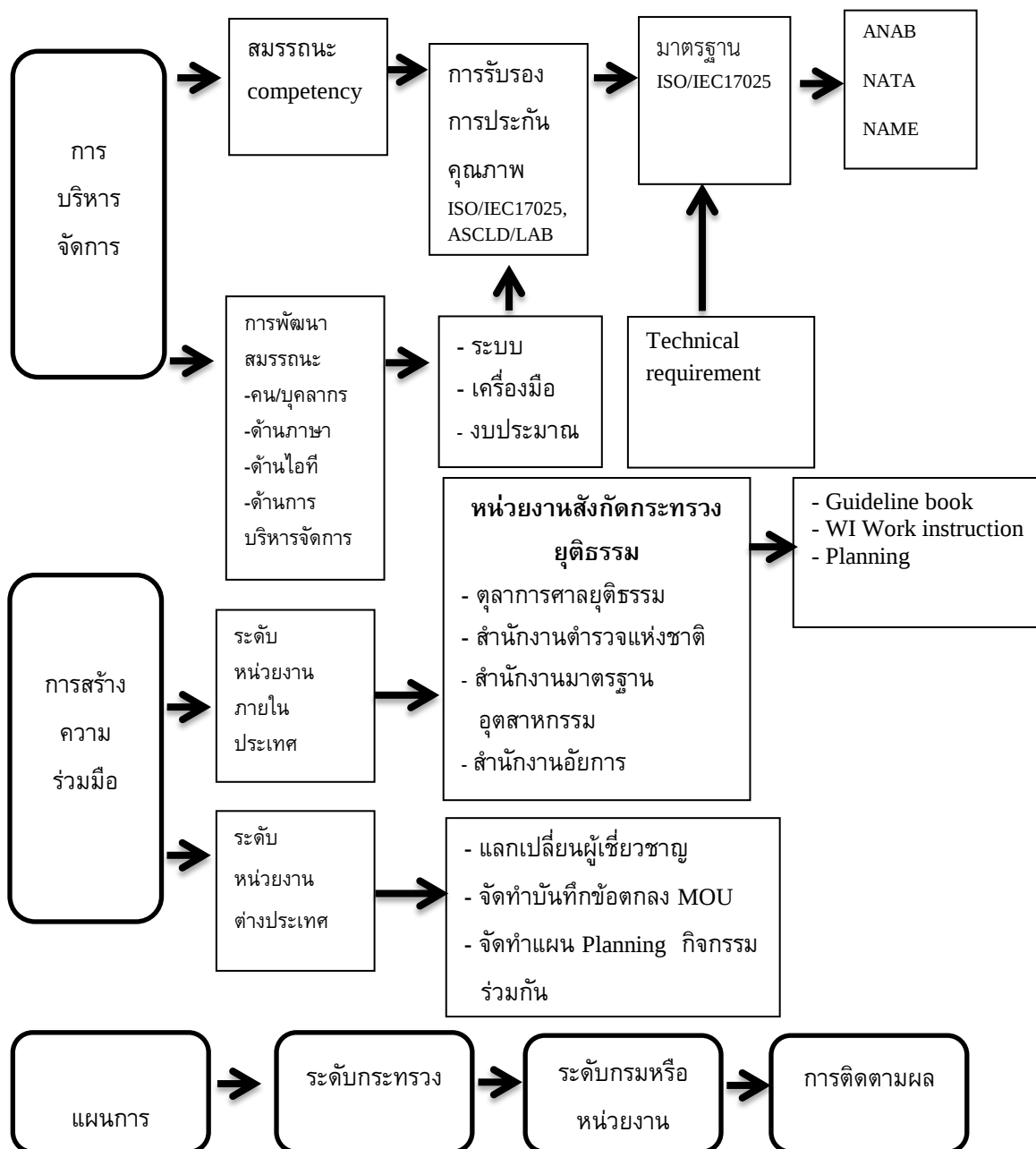
- มีการจัดทำแผนเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดทำมาตรฐานสากลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกการพรรณนาของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา ระบบงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนามาตรฐานสากลในงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และแนวทางในการแก้ปัญหา

งานมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

จากการวิเคราะห์ผลดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การยกระดับสู่มาตรฐานสากล และขั้นตอนในการเตรียม

ความพร้อมเพื่อขอการรับรองมาตรฐานสากล ANAB โดยองค์กรจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 การยกระดับสู่มาตรฐานสากล และขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมเพื่อขอการรับรองมาตรฐานสากล ANAB

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) จัดทำแผนด้านความร่วมมือ และแผนการดำเนินการทางมาตรฐานสากลด้านนิติวิทยาศาสตร์
- 2) มีการยกระดับมาตรฐานภายหลังที่ได้มีการดำเนินการมาตรฐานร่วมกันภายในประเทศ ได้แก่ มาตรฐานอุตสาหกรรม มอก. ISO/IEC 17025, ISO/IEC 17020, มาตรฐานองค์กร ISO 9001: 2008 มาตรฐานสากล ANAB (FBI Standard), NATA (Australian Standard), NAME มาตรฐานทางพยาธิวิทยาระยะยาว
- 3) มีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ และมีการใช้ระบบ training ในการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจพิสูจน์
- 4) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และงานประชาสัมพันธ์ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ
- 5) มีการออกระเบียบและแนวทางการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมาย พรบ. การให้บริการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้
- 6) มีการจัดทำข้อตกลงด้านความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน โดยมีการกำหนดให้มีแนวทางการปฏิบัติร่วมกันในการดำเนินการด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

7) มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีคณะทำงานในการกำกับดูแล และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

8) มีการจัดทำแผนและลงรายละเอียดตัวชี้วัด KPI ในการกำหนดให้หน่วยงานได้ปฏิบัติตาม คือ ให้มีการสร้างแนวทางการปฏิบัติ หรือ WI ร่วมกัน

9) มีการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ (Guideline book) ถึงขั้นตอนวิธีการตรวจพิสูจน์ของแต่ละสาขาที่ตรวจพิสูจน์ และมีการจัดฝึกอบรมจากหน่วยงานสนับสนุนให้มีการดำเนินการด้านมาตรฐานโดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. มีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในการลงรายละเอียดถึงระดับแผนปฏิบัติการในการทำให้เกิดมาตรฐานสากลทั่วทุกองค์กรที่ให้บริการงานด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
2. มีการศึกษาโดยลงรายละเอียดแผนการส่งเสริมรายปีในการสร้างความน่าเชื่อถือ และเผยแพร่งานนิติวิทยาศาสตร์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย
3. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปในการนำไปใช้สำหรับกำหนดแผนการดำเนินงานได้ในอนาคต

References

- Central Institute of Forensic Science. (2557). *Handout for introduction to forensic science*.
<http://moj.cifs.go.th>
- Chaiyarangsinan, C. (2559). Certifying international forensic work standard. *Journal of Criminology and Forensic Sciences, Royal Police Cadet Academy*, 2(1), 60-71.
- Leyland, P. (1991). *Administrative law*. Bookbarn International Ltd.
- Sinloyma, P. (2560). *Solving crimes with forensic science*. Justice Administration College, Office of Justice Affairs.
- Standard on Medical Operation Room. (2554). *Quality and standard system*.
http://www.db.dmsc.moph.go.th/ifc_qa/DBQA/default.asp?iID=EFJFDK.